

Internt

Datum: 2023-02-22

Dokumentnr: 22-1484

Handläggare: Alireza S. Shahriary
Arbetsgrupp: Richard Holzwarth, Moinul Habib
Fastställd av: Charlotte Lager

Sammanställning inspektioner av tillståndspliktiga hästveterinärer

Sammanfattning

Denna sammanställning är baserad på 32 inspektioner [1] av hästveterinärer som har tillstånd för verksamhet med joniserande strålning. De bedriver verksamhet med både ambulerande och icke-ambulerande röntgenverksamhet. Inspektionerna genomfördes under perioden september 2021 till maj 2022 i enlighet med tillsynsprogrammet [17-216](#), ”Tillsynsprogram för hästveterinärer med röntgenverksamhet”.

Samtliga inspektioner var planerade och anmälda i förväg. Vid inspektionstillfället intervjuade inspektörer från SSM personal från veterinärkliniken utifrån utvalda krav. SSM bedömer att majoriteten av tillståndshavarna vid tidpunkten för inspektionerna i betydande omfattning uppfyllde de krav som granskades. Brister konstaterades inom samtliga granskade områden; *strålskyddsorganisation, kompetens, kvalitetssäkring, arbetsrutiner samt kategoriindelning av arbetstagare och arbetsställen.*

Flera av verksamheterna har samma strålskyddsexpertfunktion. Inspektionerna visade att flera av bristerna som åtgärdas med hjälp av strålskyddsexpertfunktionen också förmedlas och implementeras på andra verksamheter inför inspektioner. SSM:s inspektörer har observerat att många verksamheter har liknande dokumentmallar och att det framkommer att dokumentationen ibland innehåller information som inte stämmer överens med vad som finns tillgängligt på kliniken eller hur verksamheterna bedrivs.

SSM konstaterar att det finns ett fortsatt behov av att inspektera denna grupp av tillståndshavare.

1. Bakgrund

SSM är tillsynsmyndighet inom områdena strålskydd och kärnsäkerhet i Sverige. Inom strålskyddsområdet innebär tillsyn att myndigheten kontrollerar, samt arbetar pådrivande för att strålskyddslagen (2018:396), strålskyddsförordningen (2018:506), Strålsäkerhetsmyndighetens författningssamling (SSMFS), samt, i vissa fall tillståndsvillkor följs vid verksamheter med joniserande strålning.

Inspektioner är en del av tillsynen som syftar till att bedöma om verksamhetsutövaren bedriver verksamheten på ett strålsäkert sätt enligt gällande krav. En inspektion utförs normalt på plats vid den inspekterade verksamheten och resultatet ligger till grund för beslut om eventuella tillsynsåtgärder. Under hösten 2021 har en del inspektioner utförts digitalt, då det varit restriktioner i samband med Covid-19.

Enheten för tillsyn av patienter och arbetstagare verkar för att regelverket ska följas och implementeras i verksamheter. Tillsynen utgör också en viktig del i myndighetens omvärldsbevakning och kompetensutveckling.

2. Syfte

Syftet med tillsynen var att bedöma om hästveterinärer med röntgenverksamhet uppfyller de krav som tillsynen omfattar, följa upp om verksamheten sker enligt den information som redovisades till SSM i samband med tillståndsprövningen, ge underlag för fortsatt tillsyn och öka myndighetens kompetens vad gäller tillsyn av denna grupp av verksamhetsutövare.

Syftet med denna sammanställning är att skapa en översiktlig bild över den genomförda tillsynen inom tillsynsblocket "hästveterinärer med röntgenverksamhet" samt ge underlag för planering och genomförande av kommande tillsynsverksamhet.

3. Genomförande av inspektioner

Inspektionerna var planerade och anmälda i förväg. I samband med föransökan fick verksamhetsutövaren information om bland annat inspektionens syfte, vilka krav som ska granskas, dagordning och begärda resurser. Följande dokumentation skulle skickas in till SSM före tillsynsbesöket:

- Organisationsplan med ansvarsfördelning kopplade till verksamheten med joniserande strålning (3 kap. 2 § SSMFS 2018:1).
- Rutiner för strålskyddsutbildning/personalutbildning och utbildningens innehåll och kunskapskontroll (3 kap. 10 § SSMFS 2018:1).
- Styrande dokument för strålskyddsrelaterade arbetsuppgifter (4 kap. 2 § SSMFS 2018:1).
- Ett dokument med svar på övergripande frågor från SSM.

Vid tillsynen observerade inspektörerna de strålkällor som innehas samt lokalerna där dessa används. Inspektionerna pågick i 1,5-2,5 h och en del av inspektionerna genomfördes digitalt via Skype eller Teams.

Vid inspektionerna intervjuades:

- Ledande veterinär för verksamheten
- Strålskyddsansvarig
- Djursjukskötare/djurvårdare som arbetar med häströntgen på daglig basis
- Chef för verksamheten som minst närvarade vid introduktion och summering

Inspektionerna utgick utifrån SSM:s författningssamling och inspektionerna fokuserade på följande krav:

Organisation och ledningssystem

- 3 kap. 2 § SSMFS 2018:1 (organisation samt ansvar, befogenheter och samarbetsförhållanden)
- 3 kap. 10 § SSMFS 2018:1 (kompetens)

Skydd av arbetstagare och allmänhet

- 4 kap. 2 § SSMFS 2018:1 (arbetsrutiner)
- 4 kap. 5 § SSMFS 2018:1 (skyltning av kontrollerat och skyddat område)
- 4 kap. 6 § SSMFS 2018:1 (behörighet för kontrollerat område)
- 4 kap. 15 § SSMFS 2018:1 (kategoriindelning)
- 5 kap. 6 § SSMFS 2018:1 (tillträdesbegränsning av allmänhet)
- 2 kap. 3 och 4 §§ SSMFS 2018:7 (skyddsåtgärder m.m.)
- 3 kap. 1 och 3 §§ SSMFS 2018:7 (skyddsåtgärder m.m.)

Kontroll av röntgenutrustning och strålskyddsutrustning

- 6 kap. 5 § SSMFS 2018:1 (funktionskontroller)
- 6 kap. 6 § SSMFS 2018:1 (kontroll av strålskyddsutrustning)
- 6 kap. 14 § SSMFS 2018:1 (märkning av strålkällor)
- 6 kap. 19 § SSMFS 2018:1 (rutiner och dokument för funktionskontroller)

Efter varje inspektion sammanställdes en tillsynsrapport. Verksamhetsutövaren fick ta del av observationerna i tillsynsrapporten för faktagranskning innan rapporten fastställdes.

4. Inspekterade verksamheter

En översikt över de verksamhetsutövare som ingick i tillsynsprogrammet och som utgör underlag för denna sammanställning återfinns i tabell 1. Inspektionerna av verksamheterna nr 19-32 genomfördes under våren 2022 där kraven i 4 kap. 5–6 §§ SSMFS 2018:1 och kravet i 5 kap. 6 § SSMFS 2018:1 togs bort efter erfarenhetsåterföring från höstens inspektioner (nr 1-18) 2021, där kraven inte varit tillämpligt för dessa typer av verksamheter.

Tabell 1. Sammanställning av verksamhetsutövare som ingick i tillsynsprogrammet.

Nr	Aktnr.	Tillståndshavare	Ort	Diarienummer
1	Av-08159	Ronéus & Ronéus AB	Almunge	SSM2021-7590
2	Av-13132	Hästveterinär Skåne AB	Malmö	SSM2021-6788
3	Av-09703	Jennyhills Veterinär och Hästverksamhet AB	Kvidinge	SSM2021-6085
4	Av-12871	Veterinär Anna Pilåker AB	Trelleborg	SSM2021-6019
5	Av-11124	Menhammar Stuteri AB	Ekerö	SSM2021-5690
6	Av-08210	Ulrike Neu Vet AB	Sjöbo	SSM2021-7433
7	Av-12422	Katja Gustavsen Veterinär AB	Höganäs	SSM2021-5846
8	Av-12891	Helene Gunnarsson Hästklirik AB	Staffanstorps	SSM2021-5845
9	Av-13155	Lenz Hästfokus AB	Mjöhult	SSM2021-5800
10	Av-13329	Pleyer Veterinär AB	Stockholm	SSM2021-5590
11	Av-09562	Leg. Vet. Katarina Tegholm AB	Ängelholm	SSM2021-6093
12	Av-12098	Veterinär Helen Indrebö	Klippan	SSM2021-6073
13	Av-12280	Hästkliniken Florian L AB	Kungsbacka	SSM2021-5823
14	Av-12097	Gårdsveterinärerna i Halland AB	Slöinge	SSM2021-5821
15	Av-12576	Viby Horsevets AB	Kristianstad	SSM2021-5819
16	Av-03671	Livgardet	Stockholm	SSM2021-5589
17	Av-12494	MP Vetservice AB	Varberg	SSM2021-2843
18	Av-09546	Veterinär Henrik Bertelsen AB	Malmö	SSM2021-6171
19	Av-07998	Veterinärstationen i Hörby AB	Hörby	SSM2022-864

20	Av-11833	Emmaro Specialistcenter för Sporthästar AB	Färlöv	SSM2022-870
21	Av-12905	N. Jansson Veterinär AB	Skara	SSM2022-879
22	Av-09062	Veterinärerna på Bollerup	Tomelilla	SSM2022-886
23	Av-12315	Veterinär Eva Sharon	Saxtorp	SSM2022-887
24	Av-13091	Hjällö Veterinärpraktik	Hjo	SSM2022-885
25	Av-12119	Veterinär Helena Hugoson Feldt AB	Helsingborg	SSM2022-884
26	Av-13055	Botnia Hästklirik AB	Umeå	SSM2022-878
27	Av-12894	Stall Karupslund	Blentarp	SSM2022-872
28	Av-08310	PH Veterinärpraktik AB	Timrå	SSM2022-874
29	Av-11416	Anna Scherdin Veterinär & Hästspecialist	Hedesunda	SSM2022-854
30	Av-10473	Emilia Sanders Hästpraktik AB	Borlänge	SSM2022-866
31	Av-04363	Veterinär Anette Graf AB	Hudiksvall	SSM2022-871
32	Av-12859	Veterinär S. Einarsson AB	Söderhamn	SSM2022-869

5. Resultat från inspektionerna

Resultaten som presenteras nedan är baserade på ovannämnda 32 inspektioner som genomfördes.

5.1 Organisation och ledningssystem

Överlag finns en strålskyddsorganisation hos verksamhetsutövarna. Enligt observationer definierar organisationsplanen ansvarsfördelningen, och hos vissa verksamhetsutövare framgår det tydligt vilket ansvar som har delegerats inom organisationen.

Enligt observation och samtal finns det en definierad ansvarsfördelning hos dessa inspekterade verksamheter och det är även känt hos verksamhetsutövarna vilka personer som ansvarar för verksamheten med joniserande strålning, samt vilka personalen kan vända sig till för råd.

Vid inspektionerna framkom det att nyanställda som involveras i verksamheten med joniserande strålning introduceras någorlunda på samma sätt oavsett tidigare erfarenhet inom strålskydd. Hos vissa verksamheter varierar introduktionen och utformas efter den nyanställdes erfarenhet och utbildning.

Hos somliga genomfördes interna utbildningar löpande och ibland använder man sig även av externa föreläsare. Hos några fanns det enligt uppgift en introduktionslista där man dokumenterar den initiala grundkursen och genomförda repetitionsutbildningar, medan andra verksamheter inte registrerade detta.

Introduktionsutbildningen inom de olika verksamheterna omfattar strålskydd i olika grad. Hos vissa verksamheter ges en repetitionsutbildning inom strålskydd. Alla verksamheter hade vid inspektionerna en godkänd strålskyddsexpertfunktion bunden till verksamheten. Det brukar vara den instans som erbjuder utbildning, men främst hjälp med upprättandet av dokument och rutiner för organisationen och ledningssystemet.

5.2 Skydd av arbetstagare och allmänhet

Överlag finns det dokumenterade rutiner som ska tillämpas för de arbetsmoment som omfattar strålkällor avsedda för exponering av joniserande strålning. Det finns enligt observation även arbetsrutiner som beskriver hur allmänhet ska informeras vid situationer där exponering kan ske ute vid stallar eller öppna fält.

Enligt observation är lokaler och rum märkta med skyltar och många av verksamheterna saknar lokaler, då dessa bedriver ambulering verksamhet och utför röntgenundersökningar i öppna fält och

på olika stallar hos kunder. De flesta utrymmen är klassade som skyddat område. Ingen verksamhet har klassat sina lokaler som kontrollerat område.

Enligt observation är de flesta arbetstagare kategoriindelade i B, men en del saknade underlag utifrån dos till ögats lins. Därmed inkom en del med underlag om dos till ögats lins efter inspektionen.

Alla verksamheter arbetar med lämpliga åtgärder för att djuren ska vara så stilla som möjligt i form av sedering. Enligt observation framgår det av arbetsrutinerna hos alla inspekterade verksamheter att närvarande personer ska befinna sig så långt från primärstrålningen som det är möjligt och rimligt samt att det finns tillgång till lämplig skyddsutrustning i form av strålskyddsförkläden, tyreoideskydd och strålskyddshandskar.

Enligt uppgift arbetar alla med inblandning av strålfält och det framgår av inspekterade arbetsrutiner. Primärstrålfältet bländas in utifrån storleken på det område som ska undersökas och i stort alla inspekterade verksamheter har tillgång till hållare för bildmottagare och stativ till röntgenutrustningen för att minska omtagningar av bilder och läckstrålning till den som tar bilder.

5.3 Kontroll av strålkällor, röntgenutrustning och strålskyddsutrustning

Enligt uppgift kontrollerar majoriteten av verksamheterna att alla strålkällor i verksamheten finns på avsedd plats, är i gott skick och har synlig märkning. Funktionskontroller görs vanligtvis av leverantörerna, men några enstaka verksamheter använder strålskyddsexperten. Funktionskontrollerna anpassas till typen av strålkällor samt verksamhetens art och omfattning.

Enligt observation och samtal kontrollerar majoriteten av verksamheterna sina skyddsutrustningar. Däremot saknade några av verksamheterna dokumenterade kontroller av strålskyddsutrustning.

6. Analys

Vid inspektionen framkom det att vissa verksamheter har en begränsad kunskap gällande regelverket, och att det är tack vare strålskyddsexperten, som de flesta dokument och rutiner finns på plats. Det finns kompetens om hur röntgenutrustningarna ska användas. De flesta verksamheterna uppdaterade bristerna i samband med inspektionen, dvs. innan inspektionsrapporten fastställdes.

17 av de 23 inspekterade verksamheter visade bristande regelefterlevnad i varierande utsträckning. De flesta brister åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes och två verksamheter fick ett föreläggande. Åtgärdsbehov fanns avseende följande krav:

- 3 kap. 10 § SSMFS 2018:1 (kompetens)
 - o 4 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes
- 4 kap. 2 § SSMFS 2018:1 (arbetsrutiner)
 - o 4 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes
- 4 kap. 15 § SSMFS 2018:1 (kategoriindelning)
 - o 7 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes
 - o 2 verksamheter fick ett föreläggande
- 6 kap. 5 § SSMFS 2018:1 (funktionskontroller)
 - o 3 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes

- 6 kap. 6 § SSMFS 2018:1 (kontroll av strålskyddsutrustning)
 - o 5 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes

- 6 kap. 19 § SSMFS 2018:1 (rutiner och dokument för funktionskontroller)
 - o 10 verksamheter uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes
 - o 1 verksamhet fick ett föreläggande

- 2 kap. 4 § SSMFS 2018:7 (skyddsåtgärder)
 - o 5 verksamhet uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes

- 3 kap. 1 § SSMFS 2018:7 (hantering av röntgenutrustning och bildmottagare)
 - o 4 verksamhet uppvisade brister, som åtgärdades innan inspektionsrapporten fastställdes

Ovanstående krav har med dokumenterade rutiner och underlag för skydd av arbetstagare att göra. Många av dessa företag är enmansföretag eller familjeföretag med få personer involverade i. SSM observerar att just brister kring dessa krav också har att göra med att det finns direkta kommunikationsvägar inom små företag och dokumenterade rutiner anses vara mindre nödvändiga.

Många av verksamheterna har anlitat samma strålskyddsexpert vilket leder till att vissa av SSM observerade brister följs upp och åtgärder implementeras även på andra verksamheter. SSM observerade att flera verksamhetsutövare använder samma dokumentmall. Utifrån granskning av verksamheternas dokumentation konstateras att det förekommer att verksamheterna har information i sina rutiner och ledningssystem som inte överensstämmer med hur de arbetar i praktiken. En annan observation är att vissa verksamhetsutövare är i begränsad omfattning insatta i dokumentation som tillhandahålls av strålskyddsexperten.

SSM bedömer därmed att det finns ett behov av att fortsätta bedriva tillsyn mot denna grupp av verksamheter, för att på så sätt kunna påverka arbetsrutiner samt främja kravefterlevnad så att verksamheten kan bedrivas, på ett sätt som är strålsäkert för både arbetstagare och allmänhet.